

ТВАРИННИЦТВУ НЕОБХІДНА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА

Д.К. СЕМЕНДА, к.е.н, професор

О.В. СЕМЕНДА, аспірант*

Уманський національний університет садівництва

Скотарство є однією з провідних галузей тваринництва, що забезпечує населення важливими продуктами харчування, а також є джерелом сировини для харчової та шкіряної промисловостей. Мають велике економічне значення та завжди користуються попитом його продукція: яловичина і молоко.

Молочне скотарство – тваринницька галузь, яка тривалий час розвивалася по шляху розширеного відтворення. На початку 90-х років минулого століття в Україні поголів'я корів у всіх категоріях господарств становило 8378,4 тис. голів, обсяги виробництва молока досягли 24508,3 тис. т, на одну особу було вироблено 472 кг молока, а споживання становило 373 кг. Виробництво яловичини (в забійній вазі) в 1990 р. у всіх категоріях господарств було 1985 тис. т або 84 кг на душу населення.

У 2011 р. індекс обсягу виробництва продукції тваринництва порівняно з 2010 р. становив 102,5 %, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 106,2 % у господарствах населення – 99,5 %. За розрахунками, на 1 січня 2012 р. поголів'я великої рогатої худоби становило 4,5 млн голів (на 0,5 % - менше, ніж на 1 січня 2011 р.). Це майже у 6 разів менше ніж було 1990 р.

Це для країни з населенням 45,6 млн осіб, тому і яловичина, і молоко коштують надто дорого для українців. Споживання молока в Україні на душу населення 206 кг замість рекомендованих медициною 380 кг, а яловичина у м'ясному раціоні українців становить тільки 18 % замість рекомендованих – 40 %, тобто близько 8,2 кг.

Регулюючим фактором попиту і пропозиції на ринку є ціна. За 2011 р. порівняно з відповідним періодом минулого року, ціни на м'ясо продукти зросли на 5 %, молоко – 6 %, сир – 7 %, масло – 12 %. Проте індекс реальної заробітної плати у січні – листопаді 2011 р. порівняно з відповідним періодом 2010 р. становив 108,5 % [1]. Відтак, рівень купівельної спроможності населення, порівняно з цінами на продовольство, не забезпечує зростання обсягів споживання продукції тваринництва. Частково проблеми внутрішнього ринку щодо виробництва продукції тваринництва та продуктів її переробки можуть вирішитись через державні дотації. Тому Державним бюджетом 2011 року було передбачено 14,2 млрд грн. прямої державної підтримки з яких для галузі тваринництва – 2,7 млрд грн.

Урядовці переконані, що майбутнє тваринництва залежить від великотоварних підприємств. Відтак, одним і з пріоритетних напрямів бюджетного фінансування визначено часткове відшкодування вартості будівництва (або реконструкції) тваринницьких форм і комплексів. На такі цілі в Державному бюджеті 2011 року закладено 500 млн грн.

*Науковий керівник – В.С. Уланчук, доктор економічних наук, професор

Механізм отримання та використання компенсаційних коштів схвалено урядовою Постановою № 900 від 4 жовтня 2011 р. За цим нормативним документом бюджетні субсидії виділяються на відшкодування до 50 % вартості (без урахування ПДВ) завершених у 2009-2011 роках етапів будівництва (або реконструкції) форм і комплексів. У 2011 році збудовано 26 молочних ферм, що дало можливість збільшити поголів'я на 20 тис. голів. У 2012 р. планується збудувати – 40 ферм [2].

Кошти виділяються на конкурсних засадах. При цьому перевага надається суб'єктам господарювання, що застосовують новітні технології тваринництва, енергоощадні технології, реалізують інноваційні проекти, які пройшли попередню державну реєстрацію тощо.

Урядовці зацікавлені у збільшенні поголів'я тварин. Про це свідчить прийнята від 18 березня 2009 року Постанова № 282. Цим нормативним актом визначені умови виділення коштів із Державного бюджету за приріст поголів'я корів молочного та комбінованого напрямку продуктивності; поголів'я телиць, закуплених у населення для вирощування; наявне поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності.

Головною вимогою надання державної підтримки за приріст поголів'я корів власного відтворення є середньорічний надій на одну корову, який має бути не меншим за 4300 кг молока. За дотримання таких умов можна розраховувати на державні виплати до 5 тис. грн. за кожен прирощену голову станом на перше число місяця, що настає за звітним кварталом, та 1 грудня поточного року порівняно з наявним поголів'ям корів на початок року.

Для отримання бюджетної дотації за наявне поголів'я телиць, закуплених у населення для подальшого вирощування, придбані телиці мають бути отримані від маточного поголів'я ідентифікованих не племінних продуктивних тварин. При цьому вага однієї тварини не має перевищувати 150 кг. Бюджетна дотація надається за умови ідентифікації та реєстрації тварин відповідно до встановленого порядку впродовж першого місяця після придбання. Розмір дотації визначається, виходячи із 7 грн/кг живої ваги. Закуплені та вирощені телиці вводять в основне стадо або реалізують іншим сільськогосподарським підприємствам як нетелі. У разі недотримання цих вимог кошти мають бути повернуті до бюджету.

До того ж, суб'єкти господарювання під час здійснення закупівель племінних нетелей та корів молочного, м'ясного і комбінованого напрямку продуктивності можуть отримати часткове відшкодування понесених витрат. Виплата компенсації з Державного бюджету здійснюється на безповоротній основі за ваги придбаних нетелей (корів), що становить не менше 350 кг. Тварин потрібно закуповувати на племінних заводах, племінних репродукторах або вони мають бути поставлені в режимі імпорту. Розмір компенсаційних виплат за придбання таких тварин становить до 3 тис. грн. за одну голову (Постанова КМУ від 27 квітня 2011 року № 523).

Виплати коштів здійснюються за кожен корову м'ясного напрямку продуктивності, наявну на 1 січня поточного року, а саме: племінним заводам –

до 1,9 тис. грн/гол. Племінним репродукторам – до 1,0 тис. грн., іншим аграрним підприємствам – до 600 грн/голову.

Дотація за молоко надається на безповоротній основі сільськогосподарським підприємствам і фізичним особам – виробникам молока, що виробили та продали молоко атестованим переробним підприємствам. У 2011 році розмір бюджетної дотації для сільськогосподарських підприємств становить 0,35 грн / кг реалізованого молока в перерахунку на базисну жирність; для фізичних осіб – 0,3 грн / кілограм.

Окрім цього, для підвищення якості молока, виробленого в господарствах населення, передбачено часткове відшкодування з бюджету витрат на закупівлю нових установок індивідуального доїння в межах до 5 тис. грн. за одиницю. Виплата фінансової допомоги здійснюється за умови утримання в домогосподарстві не менше трьох ідентифікованих та зареєстрованих в установленому порядку корів. Уразі продажу або передачі доїльних установок у користування іншим особам до закінчення експлуатаційного строку отримані бюджетні кошти повертаються до Державного бюджету (Постанова КМУ від 2 березня 2011 року № 181).

Стимулом до підвищення якості молока є запровадження бюджетної дотації за екологічно чисте молоко власного виробництва, продане молокопереробним підприємствам для виготовлення продуктів дитячого харчування на молочній основі. Дотація надається сільськогосподарським підприємствам та фізичним особам, але за умови надання території їхньої діяльності статусу спеціальної сировинної зони. Вона має відповідати санітарно-гігієнічним вимогам виготовлення продуктів дитячого харчування, підтвердженим відповідним сертифікатом якості. Окрім цього, молоко слід здавати на переробні підприємства, які виробляють продукти дитячого харчування на молочній основі. У поточному році розмір дотації за екологічно чисте молоко становить 750 грн / т молока (Постанова КМУ від 2 березня 2011 року № 182).

Бюджетна дотація за вирощені та продані переробним підприємствам молодняк великої рогатої худоби й свиней надається сільськогосподарським підприємствам та фізичним особам. При цьому мінімальна жива вага молодняку великої рогатої худоби, проданого сільськогосподарським підприємствам, має становити 390 кг, фізичними особами – 330 кг; свиней (за винятком свиноматок і кнурів) – для сільськогосподарських підприємств – 95-130 кг, для фізичних осіб – 95-200 кг. Бюджетні кошти за вирощений та проданий молодняк великої рогатої худоби і свиней надаються у разі вирощування тварин не менше трьох місяців перед продажем. Розмір державної підтримки за молодняк великої рогатої худоби становить 1,5 грн / кг живої ваги; свиней (крім свиноматок і кнурів) – 1 грн / кілограм.

Окрім окреслених напрямів підтримки тваринництва, є низка програм, які прямо або опосередковано впливають на розвиток галузі. До них належать програми використання коштів Державного бюджету на селекцію у тваринництві та птахівництві (Постанова КМУ від 18 травня 2011 року № 515), здешевлення кредитів (Постанова КМУ від 11 серпня 2011 року № 794),

діяльність Аграрного фонду (наказ Мінагрополітики від 10 лютого 2011 року № 17) тощо. Реалізація заходів цих програм знаходить відображення у позитивному розвитку галузі.

Мінагрополітики є не тільки основним ініціатором розробки програм, а й їхнім безпосереднім виконавцем. Міністерство є основним розпорядником бюджетних коштів, спрямованих на підтримку тваринництва. Окрім цього, воно створює, залежно від програм підтримки, конкурсні комісії на державному, обласному та районному рівнях.

Згідно з прийнятим Законом «Про державний бюджет України на 2012 рік» на пряму підтримку сільського господарства буде витрачено лише 33% загального обсягу аграрного бюджету, що є одним із найнижчих показників за останні роки. В докризовому 2007 і 2008 рр. на пряму підтримку аграріїв витрачалося відповідно 63% і 57% аграрного бюджету. В 2012 р. державна підтримка галузі тваринництва становитиме – 2,73 млрд. грн [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціально-економічне становище України за 2011 р // Урядовий кур'єр. – № 9. – 2012.
2. В. Процишин Уряд створив умови для збільшення в українських господарствах поголів'я великої рогатої худоби. "Урядовий кур'єр" // Урядовий кур'єр. – № 57. – 2012.
3. Газета Сільські вісті, 2012. – № 8 (18748). – Четвер, 19 січня 2012 р.